

A FINNEGANS WAKE

James Joyce

SHEM, A TOLLNOK

A Shem-principium bemutatása egyszersmind gúnyos önarcképe is Joyce-nak. Egy epés-elfogult hang szélében ecseteli Shem aljasságát (a kissé másképpen ejtett „sham” szó hamist, ált jelent!). Egyes apró jelek elárulják, hogy a beszélő nem más, mint Shem .. tükörpárja minden mókában.. — ikertestvére, Shaun. Shem aljasságának ecsetelése, amelyik hemzseg Joyce személyére vonatkozó célzásoktól, Jusztiusz és Mersziusz monologikus párbeszédébe csap át: Jusztiusz-Shaun (Justitia = igazság, az istenség sújtó-ítélő arca) meggyóntatja-kiprédikálja testvérét; utolsó szava a .. halál csontja.. és a némaság. Mersziusz-Shem (Mercy = kegyelem, az istenség könyörülő arca) felidézi anyjuk szellemét, aki siet magához ölelni, túl minden ellentétén, mindkét gyermekét. Mersziusz utolsó szava, az ..élet gyolcsa.. — további víziók hangzónének nyit utat. Gesztusa nyomán a Liffey békáinak hangját halljuk, és megjelenik a következő fejezet két szereplője, a két mosónő, kozmikus pletykáikkal Anna Livia Plurabelle-ről.

*

A fordítás Cyril Cusack előadásának felhasználásával készült; Caedmon Literary Series-TC-1086-B (hanglemez). — Nagyobb szakaszok, különösen Jusztiusz monológjából, kihagyva. (A fordító jegyzete.)

Shem a Shemus sűrítése, mint ahogy a Jám a Jákob játékos formája. Néhány vastagnyakút asztalállunk még itt-ott, aki igyekszik azt a látszatot fenntartani, hogy bennsülősileg tiszteletreméltó sarjadék

volt, de a jelenleg terének országaiban mindenki úgy tudja, aki csak becsületes a tisztességhez, hogy előélete nem bírná el a tintát a papíron. Valót és valótlanságot egybefoglalva megpróbálhatjuk magunk elé idézni, milyen volt ennek a hibridnek a külleme.

Shem testi összetétele, minden valószínűség szerint a következőkből állt: egy kinagyított koponya, vagy nyolc mókaszem, egy egész orr, egy botkéz az ingujjában, a rosszabb válla feljebb, mint a jobb, egy csupafül, egy mesterséges nyelv természetes csavarulattal, egy láb, ami állni rajta alkalmatlan, egy marék hüvelykujj, egy vak gyomor, süket szív, vándor máj, egypár tompor kétötöde, egy forradása minden rossznak, halvér a fattyus lábujjában, egy elszomorult hólyag, — elannyira, hogy mikor Shemmy úrfi, legelső felbukkanásakor, az őstörténet legesleghajnalán, mikor összes kis testvérkéjével és húgocskájával, ódon kerti bölcsődéjükben (Bánomkertek, Füge-utca 111) szobogáncsot játszott, látván önmagát, hogy ilyen és ilyen, a világegyetem első rejtvényét duktálta nekik, azt kérdezvén, mikor nem férfi a férfi? s azt mondta, szánják rá az idők folyását, míg csak meg nem áll s egy kis jelemléket a múltból, egy keseredés vackorkát ajánlott fel a nyertesnek.

Az egyik azt mondta, ha az egek remegnek, a másik, hogy ha Bohémont elsiklik, a harmadik, hogy akkor, nem akkor, ha, nem hogy akkor, ha nem tart egy szempillantásig, ha fába furt féreg és az is akar lenni, a következő, hogy akkor, ha a halál angyala feldönti a gyertyát, megint egy másik, hogyha megáll a szesze esze, és még egy másik, hogy akkor ha csakapipamegegy, az egyik legpicikébb azt mondta, én, én Szem ha papa pász a tanyának, az egyik legvicikébb azt mondta, ha kerge szüve menne, szállna, csakhogy elfagy vice árja, s megint egy másik azt mondta, te megöregszel, szürke én s eként hadd bólogassunk, s megint egy másik, hogy ha nincs banán, majd lesz mamám, s megint egy másik, hogy ha majd azok a disznók rákezdik, hogy most majd ők szállnak fel a luftba. Egyik sem volt jó s így Shem maga, a doktátor kapta fel a süteményt, minthogy a helyes megfejtés — mindenki feladja? — az hogy akkor, ha — tényleg szabad, a gazda — akkor ha **ÁL!**

Shem **ÁLNOK** volt, alantasan álnok, s álnoksága először via étrend mászott ki a napvilágra. Olyan alantas volt, hogy jobb szerette a Gibsen-féle dobozott uzsonna-heringet, olcsó és mégis gusztusos, mint a legdagadtabb súlyos eleven lazacfiat, vagy a legfrissebb szivárványos pisztrángot, amit valaha is kipecáztak Leixlip és a sziget között és megátalkodott botulizmusában gyakorta ismételtette, hogy nincs az a dzsungelben termett narancs, amelyik olyan zamatos volna, mint azok a jó nagy félpofára való falatok, amiket az Ananias-féle döbözőkből (Findlater és Gladston, Corner House, England) lehet kihalászni. Nem kellett neki a mi jó hüvelykvastag véresveres Balaclava blöffökünk, sem a jó lucskos sűrű ürülábkocsonya, sem a rőfögő porcogós ropogós leffegője, vagy zaftos libamell-szeletek piritóson, haluskával egy kis köttgombóc után, ami csak úgy úszik a jó csúszós csamatban, nem ennek a görögszívű juidónak. Ó-Zéland pacalja, hozzá sem bírt nyúlni! És lám mi történt, mikor erre a szomatofág habfiura rájött a virgitarianizmus? Önnönmód elrohant s felcsapott hamarabbinak, mondván,

hogy hamarabb fog átevickélni Európában a lencsekásán, mintsem hogy beleavackolná az orrát Irrország apró kis meghasonlott borsójába. Egyszer, mikor ez a halfaló azok között a hőbörgők között tanyázott, és egy tehetetlenül reménytelen intoxikáció állapotában azon vergődött, hogy egy citromhéjjat emeljen az orrlukáihoz, azt csuklotta, szemlátomást, akut gépestopptól rögtökélve, hogy khökhkehépes volna a puszta szagán örökké virulni, mint a czi-tr, mint a kczédr, mint a szcitrus a hegytetőn, a kútfőknél, egy limonnal, a Leban-on! Ám az alantassága alulmúlt mindent, még ezt a mocskot is! Semmi kedvesnek-kedves tüzesvíz, vagy elsőpárlat, elsőnekslukkolt égágége gin, vagy becsületes baksör. Szent Atyám, nem! Ehelyett ez a tragikus pojáca valami rebarbarás, maundarinos, sárgászöld, szeppentkék, széllelbélelt lőren szopta magát betegre az élettől, valami kétes nyakolajon, amit savanyú grépfrászból sajtoltak.

Fukarában régen, zsugorozitásból, azt remélték, vagy legalábbis pomfünéber körökben erősen gyanították, hogy hamarosan rossz véget ér majd, öröklött pulmonális TB fejlődik ki nála, s egy fess napon kikészül, annyira, hogy mikor egy zivataros éjszakán a leégett hitelezők rekedthangú kujongatós hajcihőt hallottak az Éden Quay irányából, sauhajtottak és átfordultak a másik oldalukra, megnyugodva, hogy most majd beadja, de bár súlyos lokális eladósodása lett, még ilyen körülmények között sem tudott egy ilyen antinomus fajazonosnak mutatkozni. Nem küldött golyót az agyába, nem akarta magát beleölni a Liffeybe, nem exlaudált pneumaticával; — nem volt hajlandó egy lendülettel fánkozatul dobni magát. A betolakodott ördög orcátlanságával, ez a kurafi kókler magát a halált is megpumpolta.

Látjátok csorók, kiszivárog minden, jó cifrán persze, de röviden és velősen a lényeg ez: maga a költői memóriája volt alantas. Nem átalotta mindenféle sziszó mindenegybes morzsáját a felebarátja beszédére ácsingózva, méltó elégedettséggel gyűjteni és ha valaha valamilyen, a nemzet érdekében folytatott Conversazione során egy finom csípés hangzott el tévelygéseire vonatkozólag valami jóakarója részéről, aki hasztalanul iparkodott az írásból vett érvekkel szót érteni ezzel a gyalázatos pápistával, hogy legyen ember végre és ne legyen átkozott potyázó, ezt aztán később ilyenformán feltálatni: Engedelmet, mit jelent, szúszí, az a kontinentális kifejezés, amennyiben valaha rábotlott volna, egy szó amelyik, úgy véljük, eltűnően hasonló hangzású mint: c a n a i l l e? vagy például: Nem akadt össze, pecérem tisztelettel, esetleges gulliver útjai vagy mezei trubaturái során egybizonyos vidám ifjú nemessel, aki az Alanthas Disznó névre hallgat, a nőekkel csak úgy a szája sarakából beszél, kölcsönökből tengődik és az életkora épen negyven öné? s aztán minden sóhajtság nélkül és amilyen fantasztikus nagy pofája volt, egy cseppet sem elszomorodva, elkezd ez a kotyogó kofakobak selyepgni, hogy elűzze az időt, rá se rántva, hogy mit fog gondolni e széles égbolt alatt bármely Albiozsentelfi, aki valaha egyetemet látott, s széltében kitálatja az egybegyűlt intelligentsiának sevégesehossza b a n a i l l e existenciájának malac sztoriját, visszaélve elhunyt őseivel, bárhol vannak is az illető hantok, és az egyik pillanatban óriási csindadrattával bakokat ló (poh!) messzihírű finom Papaplusza, Mr. Humhum történetével kapcsolatban, akinek történelmi

emlékei, klímája és vendéglátása mindig első volt a kreclijébe (és soha egy garas a praclijába) s a következő másodpercben cicaverza három hurrát (püf!) brekeg a kis rothadt Papimínuszának, Mr. Handabandának, ennek a satnya és ronda és durva és kajla és zagya hetedikagnoszakközt tuskónak, fogadatlanul prókát turva a távollevőnek, üres terjengéssel fárasztva a jelenlévőket (akiknek eközben, a szemantikkje iránti fokozódó érdeklődéshiány következtében tudatalatti vigyorra torzult az álluk, hogy lassan elcseppent a nyáluk), s önfelédten magyarázgatja, eszelősséggel határos aprólékossággal, hogy pennául mi az értelme a különböző idegenből vett beszédrészeknek, amiket rosszul használ, tintahalászva minden képtelen hazugságot minden szereplőről a történetben, persze tudatelőttilag kihagyva belőle mindazt a gondot, vesződést, mérget, amit ő maga okozott nekik, míg végül is egy sem akad a tisztelt szundikum soraiban, aki nem haubrándult volna ki hautkozottan ebből a haulandzsából.

De akadhat egyáltalán valaki, ha csak az örültek házában nem, aki elhinné?! Nem volt a kedves kicsi tiszta cherububák között, magát Nérót és Nabukozonesztert is beleértve, aki olyan vastag véleményt táplált volna a saját monstruózus csodálatosságáról, mint ez a szellemi és erkölcsi nyomorék. A magyarázat, hogy a sok ki-be bogozást egyetlen kuszálással elintézzük, a következő: mindig a legízletesebb vizeken evickélve, végül is a drogok és szeszek rabságában kötött ki, ami azután a feslett múlt megalomán rajongójává tette. Ez a magyarázata annak, hogy a megtiszteltetést prüszkölő, dobhártyahasogató, hiperművelt, neoneoklasszikus szóharsonák litániáit szerette a neve után manuskribálni. Ha valaki látta volna, igazán mulatságos lett volna ennek a félőrült tökfilkónak a látványa, amint zöldes barlangjának beivódott szutyka közepén ülve azt a látszatot igyekszik kelteni, hogy ulysszonyu olvashatatlan Ecclesi Kék Könyvét, edition de tenèbre, olvassa, hármásával forgatva a lapokat és közben kéjelegve ismétlgeti, hogy a tollával végig kapirgált pergamen minden egyes újabb pacafrocce pazarabb látomás, mint az előttevaló.

O'Shea vagy másképen O'Shanda fabatkákkal teljesen belepett háza, a névtáblára rákarmolt írói nevével: ZÁRVA, mely mint Kísértetjárta Tintásüveg, Kénkő Promenádnak, házszám nélkül, Ásia, Írország, ismeretes, és amelyben a titkos klan eme zsugorlelkű fia vaksin tapogatódzva kerengett összevissza egész életében — az adófizetők költéségre — éjjel-nappal jezsuita kurrogástól és keserű kintóktól hajszolva, remélhetőleg a lehető leghitványabb volt, még ebben a mi ficsúros nyugati világunkban is. Egy kénbűzös téntabodé! Tényként lekotyoghadjuk, hogy Angyalok délutánonként arra járván azt gondolták, maga Edám sem büzlött jobban. Pfü! Az odú megvetemedett padlója, valamint hangáteresztő falai, nem is beszélve az állványokról és pultokról, tele volt firkálva, ottomán nyelven, összetépett szerelmes levelekkel, locsfecs történetekkel, ragacos snapsszal, kétes tojásbéjakkal, nyugtákkal, kavicsokkal, fúrókkal, puffantyúkkal, mandula formájú mandulákkal, szár nélküli szőlőszemekkel, mindenféle alfy-betty formájú zöldséggel, hummal és hümmel, énatíemteazyenyéddel, koszmaszatos trágársággal, eldobált gyújtókkal, ázott ornamensekkel, kifordítható zakókkal, monoklilencsékkel, családi edényekkel, Istensújtotta lapoc-

kákkal, sosemhordott térdnadrágokkal, nyaktilókendőkkel, hamis frankokkal, legjobb szándékokkal, felforgatott latin tintaxissal, használatlan malom- és sarokkövekkel, nagyító-boros-üvegekkel, csészébe öntött szilárd tárgyakkal, régi szóviccekkal, kétségtelen rendeltetésű papírokkal, átkozódó bökversekkel, krokodilkönnyekkel, tintapacákkal, káromló köpetekkel, iskoláslányok, fiatal hölgyek, tejeskofák, mosónők, boltosnők, vígözvegyek, kóbor apácák, viceapátnők, proszüzek, szuperkurvák, csendes nővérek, gráci nagynénik, nagyanák, anyósok, mostohaanyák, keresztanyák harisnyakötőivel, idegen tollakkal, hercegnők ígéreteivel, zsebtolvajok ajándékaival, puszikkal az antipódokról, összecsomózott cipőfűzőkkel, higanygolyócskákkal, friss porzalmakkal a Pokolból, üvegszemekkel — szemért, hamisfogakkal — fogért, harci nyögésekkel, különlegességi sóhajokkal, a hosszantartás hosszútűréseivel, ahok, auk, hok, hők, hük, igenek és igenek és igenek özönével, amihez ha valakinek van még gyomra hozzáadni mindennek a kamrazenének összes kitekerését, felforgatását, csűrését-kavarását akkor — persze egy kis jóakarral — remélhető, hogy valósággal megjelenik előtte az őrzőngő dervis, Vihar, a Villám fia, önkéntesen száműzve egójába, akit egy kikerülhetetlen fantom fehér vagy veres borzalmak közt dobál éjhoszszat (az Alkotó selymedelme legyen vele), miközben csonttá-bőrré terrorizálva önnön misztériumát komponálja vegyes regiszterre.

Mikor azután a közvélemény két diktátora, Rauber és Mommsell, minekutána lelkipásztoruk, Flammeus Falconer atya személyesen megálmodta őket, jogtanácsosaik Mm Codex és Podex szakvélokete alapján minden fajta faggyúgyertya és bármely papírféleség akármely célra való használatától örökre eltiltotta, zergeszárnyon elluftolt, átszelte a katharti óceánt, és humora hulladékából érzékeny papirost és szintetikus tintát készített saját céljára, aztán ez az első és utolsó alshemista, e kettős festéket, csersav vasércel, vérmelegre hevítve az egyetlen rendelkezésére álló fóliónak, saját testének, minden hüvelyknyi helyét teleírta, míg csak a korrozív kigőzölgés hatására az egész átokzsongó, szeszélyszabta, körvényforgó történelem egyetlen fészült folyamatos jelenibőrben tárult elő (s eközben az, mint ahogy legsajátabb individuális életteről elmélkedve mondotta, — az eszmélet lassú tüzenél egyetlen dividualis káosszá tranzakcidentálódott, mely veszélyes, hatalmas, közös kincse minden testnek, emberi csupán s halálos), de minden szóval, mely nem akarta kiadni páráját, tintahalénje, melyet e kristályos világból föcskendőzött magának, egyre jobban ólimlom-szürkévé és doriengrauvá fakult. Van az, hogy létál, kimondtuk; existál! És dob legyen dabb! És a dal dabol dobb dabbal; doldabol!

No de figyelő öntunyatunk próbáját immár túltettetéztük, elég hát ebből a sörnyű aljasságból, túl alpárás, hogy nyomdafessék. Nem állhatunk itt jusztika vagy merszike nevében életünk fuccsáig ezeket diszputálva.

JUSZTIUSZ (az önmásikhoz): Dagi a nevem és derús a természetem, dús az üstököm, s minden arcvonásom derék és meg fogom dagasztani e dendit, vagy Daróc Dorka dákója hiába dübörög. Én vagyok a dalia, aki dinsztel és dagaszt! Dirr-durr!

Állj elő, Nólandi Nimand (mert nem kergetődzöm tovább veled az egyes szám harmadik személy sugalmazott formájában, hezitáló passzi-

vumban, hanem vendettativuszom imperativusz provokativuszával, egyenesen akarok hozzád szólni), állj elő, közeledj bátran, vidíts fel, bár ikereken mondom komor vagyok, indíts nevetésre valóságos színeddel, hogy megkapd a magadét, minekelőtte örökre eltűnenedsz. Shem Mac Adamson, ismersz s én ismerlek és ismerem semtelenségeidet. Mondjad csak, uteruns, hol szórakoztál egész reggel, a legutóbbi elázott ágybagnásod óta? Azt tanácsolom, álcázd magad, kis barátom, és amint az imént mondtam volt, tedd a kezved a kezembe s hadd rendezzünk egy jó otthonos kis éjbenyúló confiteort a dolgokról. Felteszem, jócskán fekete az ügyed, Shimovics. Szükség lesz a folyó minden elementumára, hogy mindezt letisztítsa rólad és egy fajnundcvancig jóerős pápapi bulladogra a szééékbe.

Imádkozzunk! Gondoltuk, akartuk és elkövettük! Cur, quicquid, ubi, quando, quomodo, quoties, quibus auxiliis? Jámbor gyermekkorodtól kezdve etettek, neveltek, istápoltak, hizlaltak a mosolygó mennyek fecsegefánkjával és a másik hely morajlásával, és most íme te rézbőrű, e silány század hitványarcúí között, kéttős-kétes istenségek rejtett és leleplezett, mondhatnánk elátkozott bolondja lettél, te anarcha, egoarcha, hereziarcha, ki felépítetted egyesületlen királyságodat a lehető legnagyobb mértékben kétes lelked vákum-ááán. Azt hiszed tán, Sehehem, hogy valami kakasten lettél a szemétdombon, hogy nem akarsz se szolgáltni, se szolgálatot követelni, se imádkozni, se imádságra buzdítani? S itt még nekem is össze kell szednem magam, hogy imádkozni tudjak az önbecsülésem elvesztéséért, amire szükségem van ahhoz, hogy a megbotránkoztatás szörnyű köteletségének eleget tudjak tenni, levetkőzvéen (kedves nővérekém, felkészültetek?) reményeimet és borzongásomat, míg mindnyájan együtt sertetünk majd Szodoma posványában. Én majd reszketek a tisztaságoméért, ők meg majd sírnak a bűneidért.

*

Te tetemszaglászó, elhamarkodott sírásó, aki minden jó szóban a gonosz fészket kutatod, te, aki alszol, mikor mi virrasztunk és böjtölsz, mikor bővelkedünk, te, aki kicsavart gondolkodásoddal sebhelyeidre, és pörkjeidre és pattanásaidra, ótvaras pörsenéseidre vakon rámeredve, ama hollószínű felhő, saját árnyékod előjeléből kecsesen halált jóstál és mindenféle csapást, a kollegák dinamitizálását, a feljegyzések elhamvadását, az összes szokások porbaomlását lángok között, hát soha meg sem suhintotta kába sárkობakodat (Ó, krampusz, itt jön a koporsónk, ó pestis, elszalasztom a postást), hogy mennél több répát hámozol, mennél több gyökeret szeletelsz, mennél több hagyma felett könnyezel, mennél tűzezebb a tűz, mennél kerekébb a kanál, mennél keményebben gürcölsz könyökig zsírosan, annál vidámabban gőzöl a csodás, zamatos friss gulyás.

*

Ja igen, úgy mellékesen eszembe jut még valami. Melletted nőtt fel, fohászaink közepette valaki, egy tündérfi, nem mosdatlan vadóc, aki maga őrizkedett és aki a te őrizetedre volt bízva, ama másik,

Immaculatus, tetőtől, uram, talpig tiszta, akit mennyei körökben jól ismertek, még mielőtt feltörekedett volna, az angyalkák pajtáskája, az a mamamázos minta, az a jóképű, egy mákszemnyi hiba nélkül, akinek szellemi toalettejéről a fél város beszélt, de egy szép májusi reggelen, mert számárfület csinált az ábécéskönyvedre, vagy mert egy kis figurát karistoltt az okulábrád fókuszába, leterítetted őt félkézzel, hogy megnézzed, hogyan működnek a zsigerei.

*

Hadd fejezzem be! Egy kis adag júdáscseppet neked, tükörpárom minden mókában, hogy belezöldülj. Hallod-e, amit látok, te pupák! És el ne felejtőd, arany hallgatás beleegyezés. Ne udvariaskodj, tanulj meg tagadni! Csss! Gyere csak, Herr Studiosus, hadd teszek bogarat a füledbe. Sugdosó partit kell hogy rendezzünk, mert ha a bárisnyák egy morzsát elcsípnék, világgá kürtölik, és egész Cadburry ezt fogja lefetyelni. Nézd! Látod, ahogy a cifferblatod tükreszket? Hajolj le jól, úgy, mint én. Nézd! Ez titok! Hogy egy kereszt lekaszabolhat, ha nem sikerül hinnem benne. Hogy horgonyom az évszázadokban elszakadhat, ha azt remélem, hogy ez nem igaz. Hogy az ostya a torkomon akadhat, ha irgalom nélkül felebarátkozom veled! Sh! Shem, vagy! Sh! Bolond vagy! *Insomnia somnia somniorum. Aum aum.*

(Felemelinti a halál csontját, és a fürgék megdermednek.)

MERSZIUS (a másénjéhez): *Domine vopiscus.* Egy vétkem, egy vétked, egy országot egy vétken. Pária én, kannibál Káin, aki szitkozódva elátkoztam a méhet, mely téged befogadott s az emléket, melyeket valaha szívtam, és te, aki azóta is egyetlen rázkódó, összeszorult fekete gombolyag vagy, mert háborogva érzed folyton, hogy mindazzá, amivé én elképzelttem, hogy válsz majd, nem lettél és nem is leszel, megsiratva férfimódra azt az ártatlanságot, amit én asszonymódra megőrizni nem tudtam, s most íme, nézd, megbánással még mindig nem teljesen eltelt szívem legmélyebb mélyéből, melyben tefiúságod napjai örökegyek a zsenyémekkel, most mielőtt még a kompléta órája kézbetét veszi és körülbelül egy puffanással előbb, mintsem spirituszunkat visszaadnánk a szélnek, hozzád jön, elsőszülötthöz és a bánat első gyümölcsehez és hozzám, eltévedt báránnyhoz, a papírszemétkosár díszéhez, egyedül hozzád, a szép és gonosz tudásának vihartépázta fájához, és hozzám jön, aki egy obszcén szeneskamrában, a te titkos sóhajod bubikulumában rejtve pirultam, hozzám, aki leglentebbkint tanyázom, ahová csak a halottak szava jut el, mivelhogy elhagytál, mivelhogy kinevettél, mivel, ó magányos fiam, elfelejtesz te engem, jön, jön, a mi televénybarna mumink, alpilla, beltilla, celtilla, deltilla, fut, fut a híreivel, vénden újdonságával a nagy hatalmas világunk, összeverekedtek a bubák, brühühü, áll a bóba bubikája, jajajaj, — szökken egyet, int egyet, minden csermelytincse libben, a tasakjában kandiscukor, a hajában villamosjelek, minden együvé torlódik, aztán minden szétáramol, kicsike, régimódi mummi, kicsike csodálatos mummi, hidak alatt bukdácsolva, a zsilippeken átzúgrálva, egy kis zsom-

béknál fondorlódva, a kanyarok körül hussuhanva, sunyin settenkedve Sáravára mellett, boldogan, mint a záporokas idő, bugyogva, kotyogva, csobogva magában, csitítgató csípejével nekidől és elsodorja a rétek omladozó hajlatát, kősa-kerge ómama, pletykaságos Anna Livia!

(Fellibbenti az élet gyolcsát és a némák beszélnek.)

Quoiquoiquoiquoiquoiquoiquo!

A MUZEJUM

Ez a kis részlet a könyv első, jórészt történelmi krónikás és archeológiai hangnemben tartott fejezetéből van, amelyik valójában Finnegans bukását és a halottvirrasztást írja le, de beleskatulyázva, az összes témák szerepelnek.

A bukott óriás kiterített teteme Dublin környékén fekszik, feje a Howth hegynél, s a hasa Dublin középpontján, a Phönix-parkban. Itt áll a kis Wellington múzeum. A „muzejumba” tett látogatás a fekvő óriás tájleírásának része. Turisták érkeznek a „muzejumba”, és a múzeum öre .. old Kate .. végigkalauzolja őket.

A harcok, árulások, intrikák, váratlan támadások csatazajos, füstös relikviái között homályosan kirajzolódik a nagy ember alakja, a két kísértő lányalak, a .. frankatyuk .. és a három katona, a tanúk, — HCE bukásának állandó motívumai. (— A hindu vonatkozás Wellingtonnak fiatalabb korában Indiában teljesített szolgálatához kapcsolódik.) (A fordító jegyzete.)

Erre tessék a Muzejumba. Kérem a kalapot, mikor belépünk. Íme a Wellintén muzejumban vagyunk. Ez egy poroszióz ágyú. Íme egy ffranc. Kszm. Ez a poroszióz lobogó, a Kalap és a Roharam. Ez a golyó, mely elvétrafálta a poroszióz lobogót. Ez a ffrancia, amint tüzel a Bikára, mely leverte a poroszióz lobogót. Szalveléta, a harántálgyük! Elő a kelevézt és a vellát! Kszm. Ez itt Lipoleum háromszöglegyűr kalapja. Kalipoleum. Ez maga Wellintén tulajdon fehér kalipáján a Dilihoppon. Ez a hatalmas teher-Wellintén, grandióz és bonzó, arany cinnezésű sarkantyúk és vasveretű duxa, felebronz facipők és főúri köntözet, bangkokk bellény, goliási galocsnik és hozentrtotta beleköpeny. Ez nagy fehéres ménye. Kszm. Ez a három lipoleumgyerenc, amint lecsoportorulnak az elven halápba. Ez egy ellenőlvő angyol, ez egy szülküllő scsót, ez egy dávi, amint elesik. Íme a lipoleumvad, amint lemészárolja a lipoleumvédet. Ringyogó vérvelés! Ez a kis lipoleumkölyök, aki nem volt se vén, se vad. Roharam, roharam! Koszos Pepi a Képtelen, Tulok Jani a Tulokkos és Szőrös Mac Szurós. Mind hörcsögők mind véredek. Íme az Alpok bünülete, ürügyéseiben bujtárulnak a lipoleumok. Ez a frankatyuk, a bosszankürtjükkal, amint színleg a kézirós stralédia könyvüket olvassák, s közben tovább háborulnak a Wellinténre. A frankatyuk, amint tipegnek a kezükkel és a frankatyúk, amint tombolnak a hajjukkal és a Wellintén felcsipte a bandát. Íme, egy nagy Wellintén műmellék, egy lágycső, becélözva a frankutya csípősáncára. Sexlóerős kalliberr! Kszm. Ím én, Beldönci, a futár osonom a filppipáját a Leg Fertelmesebb Elháborult Krómvelgyéből. Posta-

zsákmány. Ez meg a frankatyuk surranó sürgőnye, hogy irrigálják a Wellintént. A sürgőnyt vékony vörös vonalban viszem a gyorsfronttal, Beldönci, én. Jau, jau, jau! Vérhedt kalójszi! Bakterepeld apró frájod! Átkarolázik! Nap. Ez volt a frankák tyuktikája, hogy bőszerű tegyék a Wellintént. Si, si, si! A franka az összes lipoleumok körül kakottálva legyelkedik. És a lipoleum tébojkottát kap a Wellinténre. És a Wellintén felszúrta a bandát. Ez Beldönci, a futár, forgós fővegben, amint megszegi rejteskütt szavát egy golyóval a Wellintén füle mellé. Íme a válasz visszat hozza a Wellintén kengyelszukája. Szalamangara! Aj, ajaj! Szüretett franka! Fityisztelet! Pokolba a bűbájós ann. Votre. Wellintén. Ez volt a Wellintén első trükkje, tyúkért tik. Hi, hi, hi! Íme a Beldönci húszmérföldes csuzmájában, ázva, iázva és hajszelőre trapantva járja a táborat a frankatyúkért. Húzzá má, cimborám, mert ez inkább megposhasztja vederszám a vinkót, mintsem fizetne egy fröcsösöt. Ezek oroszioz golyók. Ez egy tarancia. Ez a folyondandár. Ez a krumpliorrú Ágyú Thölthelék. Száz nap türelme után! Ezek a frankák nájdig zárt zugbolyban. Ez a lipoleum, tömött sírokban. Ez a Wellintén tüzet vezényel a Corki repeszszereknek. Tonnerre! Ezek a pupulánusok, ezek az árutások, ezek a szolferánsok munkában, itt a mozgonyuk, ez a pánitúz. A Wellintén kiáltása: Brum! Brumm! Kumbrium! A frankatyu kiáltása: Underwetter! Gyócs strázsa tenglang! Íme a frankatyúk, amint futnak a fedezékbe az auszterlikba. Egy csep csip-csup cupp s egy trupp triptrap tripelérik. Mert helyén van a szívük! Kszm. Ez itt a legnyalkább lipoleum, amint lesi a Wellintént nagy fehér lováról, egy telihátról. Wellintén a köfal, egy vén viasz monstrumentum. A lipoleum meg deli legényeg. Ez Hiéna Hadúr, amint hanghusáng rákacag a Wellinténre. Íme a koszos kuli lángbaháborul a Hadúrtól. Ez a hindu Shimhar Shin, a kulifiú és a nadúr között. Kszm. Ez koasz öreg Wellintén, amint felcsippenti a lipoleum háromszögretű kalapjának a felét a csatak veszőből. Ez a hindu, amint egy légnymástól megtébojtosul. Íme a Wellintén, amint nagy fehér lova hátujjának a farkára akasztja a lipoleum fél kalapját. Kszm. Ez volt a Wellintén utolsó trükkje. Hij, hijj, hijj! Ez ugyanaz a fehér mény. Fülekkopp, csóválja a faroszkopját a lipoleum fél kalapjával, hogy bőszerűtse a hindu tengeléc. Huj, huj, huj! Ez a tengeléc, amint fülugri és ugrifel és rákiált a Wellinténre. Puk! Pukja nyatt! Íme a Wellintén, istától töig ghentleman, tüsszenad a szutykozódó Shimhar Shimnek. Füzbecsős magadnak! Íme a durrbele matröz, leveri a lipoleum teljes fél kalapját a nagy fehér ményje hátujja farka hegyéről. Kszm. Hirejár Coppenhága elestének! Itt a kijárat. A muzejumból. A cikpöket kérem, ha kilépünk.

ANNA LIVIA PLURABELLE

Az ALP-ról szóló fő fejezetben két mosónő beszélgetését halljuk, akik a Liffey-Anna Livia két partján mossák az Earwicker család szennyesét, és közben elragadtatott megbotránkozással pletykálnak ALP-ról és HCE-ről. A fő történet, amit hallunk, azt mondja el, hogy amikor a HCE körüli botrány tetőfokára hágott, ALP, megfelelő jelmez felöltése után ..bekapcsolódott a

maskaradéba.. és hogy lekenyerezze őket, minden gyermekének valami ajándékkal kedveskedett, egy ajándékkal, amelyik egyszerűs mind a megajándékozott sorsának jelképe is. (Az erősen töredékes fordításban maga az ajándékozás, ami teljesen visszaadhatatlan, nem szerepel.) A mese és munka a vége felé tart, sötétedik, a két asszony elveszti egymást a ködben, s csak kósza kiáltások szállnak ide-oda a sötétben. Végül is a két mosónő, talán a kelta mitológia banshee-i (a valkűrök, a párkák rokonai), akik csaták előtt a halálra kiszemelt hősök véres ruháit mossák a folyóban, — egy szilfává és egy kővé változnak át, s mindent elborít az éj.

*

Az Anna Livia múltjával kapcsolatban szereplő tulajdonnevek a Liffey folyására vonatkozó konkrétumok; Kildare, Wicklow, Lugdew, a folyó forrásvidéke, Lugnaquilla, Sally, Kippure-hegyek s az .. Ördög-szurdék.. (Devils Glenn), egy hegyszoros, amelyiken át a Liffey egyik ága kifut a síkságra.

*

A fordítás a Joyce vezetésével készített francia átköltés és Siobhan McKenna felolvasásának felhasználásával készült; Caedmon Literary Series-TC-1086-A (hanglemez). — Az eredetiben nincsenek gondolatjelek a párbeszéd jelzésére; ezeket az idézett felolvasás szerint tettem ki. (A fordító jegyzete.)

O

mondj el mindent Anna

Liviáról! Dinden tudni akarok Anna Liviáról. —

Hát te ismered Anna Liviát? — Persze, mindenki ismeri Anna Liviát. Mondj el mindent rögtön, mondj le mindent. — Meghalsz, ha meghalod! Hát tudod, mikor az ura, az a vén kos kilett és azt a tudodmit csinálta. — Persze tudom, gyerünk tovább. Mossál rendesen és ne fröcskölj. Gyúrd fel az ingedet és ne lökdössél, amikor legugolsz. — Hogy mi a csuda vót, amit megpróbáltak kitudni, hogy mit próbált a Fujnix parkba. Ez egy ronda vén bak. Nézzed az ingit! Nézzed micsoda szutykos. Egész fekete a vizem tőlle. És ez így megy meg megy hétrül hétre. Kíváncsi lennék, hányszor mostam má nekik. Fejbül tudom, merre szokta beszutykolni, a szennyes ördög. Má ég a kezem és korog a hasam, hogy kiteregessem a privát szennyesit. — Sulykold csak jól és öbligessed. — Micsoda lucskos komizság és mennyi üszögös vétek van benne. — De micsoda história volt az a micsoda, amit csinált akkor átkozó csütörtökön? — Betették az újságba, mit csinált, micsoda zsinatolást, Császári Eminenciás Humphry úr, tiltott szeszfőzés, meg uzsora, meg minden. Ismerem a fajtáját. Majd megmondja az idő, meg az. Mer az idő nem vár senkire. Ó, a vén kapzsivány. Összekutyul házasságot meg szelmeskedést. És micsuda sikk. És micsuda tikk. Hogy főnnviselte az orrát és egy nagyságos púp a hátán, mint egy sétáló patkány. Tiszta sor, amilyen a főtja, olyan komisz a zsákja is! — Ki komisz? Anna Livia? — Igen hát, Anna Livia! Tudod-e, hogy összeszedett

innen-onnan mindenféle jófrajlákat, egyest itt, begyest ott és beküldte őket aho a megtévedt urához, hogy tentézzék, csicsonkássák. — Igazán? Hő zörgött! Micsoda skanadlus. Ó, mondj el mindent, hallani akarom, meddig lajtornázta föl magát. — Hát csak egy kacsalintás, aztán le a drapért. Adta aki fütüül rája, abszencálva, ohne fecca, a büdös proxenét. — Proxenééét jaj faz isz ftasz? Hagyd ezt az oroszos zsárkont! Mondd el frankául és nevezd gyereknek a gyereket! — Hát te nem tanultál Ebrut a skuládba, te antiabecéder! Az éppen anyyi, mintha én most, par exemplum, megragadlak téged telekinézissel és proxenáltatlak. — Hádes sörnyú, hát ilyen firma asszony ez? Sose hittem, hogy ide alacsul. — Mér, sose láttad még, amint ül az abgukban egy nádszékben és riszálja magát, előtte kóta és úgy tesz mintha hegedüjén egy matrikált húzna üveghangon, és közbe nincs lószőr a vonóján. Biztos nem tud egy ciszt se fogni, se vonóval, se húzóval! Elhiheted. — Nahát, soha nem hallottam ilyet. Mesélj még, mohondj el többet, mond el minden picicéet. Tudni akarok minden egyes pettyet. Hány porontya volt összesen? — Hát ezt nem tudnám pontosan megmondani neked. Csak a vég tudja. Van aki azt mondja, három jeggyel kellene írni, de összesen csak száztizenegy, mámegintugyvagyokámult, oszt jött egy meg egy meg egy. — Ó meg alef, ennyi nép, nem lenne helyünk a cinterembe. — Nem emlékszik már a fattyúnevek felire se, amivel paskolta őket. — Több mint száz? Hallottak ilyet? Nem hiába hívják úgy is, hogy Pluhurabell. Ó lorelej, micsoda kószabású pazargó lehetett ez a maga idején. Egész biztosan! Jobban, mint többen se! — Hát bizony volt néhány szép szál óembere. — Monddcsak, monddcsak, hogy bírt el velük, amilyen ciróka volt, amilyen krampuszi? — Elhullajtá veszedelmeit a ficsurak előtt, Fonte-in-Motetól Tidingitownig és Tidingtowntól a menjekig. Az egyiket ütötte, a másikat kötötte, kikap egy lankának, kopkop egy sziklának, leleplezve, felfeltáruulva, siklott, siklott kelet felé. — Kihí volt előszört akihi berátört. Valaki csak volt, akárhogyan, taktikus támadással vagy egyetlen közelharccal. Cigány, vagány, drótos, tótos, rendőr vagy a Rongyos Rudi?! Mindig épp ezt akartam már kérdezni. Melyik évben? Az özön után, amikor a lányok a Bárkában voltak? — Fidaris majd kideríti, honnan ered a Kétely, mint ahogy Nieman von Nirgends is meglelte a Nihilt. De Ómaga azt mondja, alig tudja, annálesz dacumálesz ki volt a grábellérja, valami leinsteri fejedelem, vagy egy tengeri medve, vagy hogy mit csinált vele, s dévajon ő mit játszott, vagy hogy hogyan, mikor, miért, merre. Akkor még, óh! csak fiatal, vézna, sáppadt, félénk, nyúlánk, falánk kis jószág volt, kódorgott holdezüst tónál, az meg nehézkes, cammogó, tántorgó paraszt, a szénáját teregetve, hogy a nap rásüssön, kemény, mint a tölgyfa, és akkoriban gyakorta letrappolt a kildare-i gátak mentén, ádáztatni s végigcsörtetett benne. Azt hitte szegényke, menten földalá süllyedt nimfánsi szégyenében, mikor az az ember tigrisszemeket vetett rá. — Ó boldog vétek! Remélem Ó volt az. — Tévedsz itten, tévedsz, korzalmasan tévedsz! Anakreonizmus! Ez még eonokkal előbb volt, amikor még a semmik seholtak, Wickenlow grófságban, Erin kertjében, mikor még nem is álmodta, hogy valaha is elhagyja Kilbrid-et és tajtékozva fog rohanni a nagy délnyugati viharszéllel a nyomában, a hidak alatt, hogy éléssel kanyargalva útján végül is — robekka vagy még rosszabb

— egész arany életében öröljön, fonjon, mosogasson, veszkődözzön Humphry városának öbölkarámjában, árpaföldjein és kapzsilipei között, s egy csavargóval háljon. Oh jaj, a kislányos napok haj tyúkdala! Ó Gangesz gerlicéje! — Séld el má hol történt sellőször. — Mondom, ha meghallgatsz. Ismered azt a mély kis szurdékot Luggelownál. Nos, élt ott valaha egy helyi remete, riverend Michael Arkalow volt a neve s egy julijuniusi szerelemcsütörtökön, — olyolyan édes és hűvös és bűvös volt ő, Nanci a Nixi, Nanon L'Escaut, és a néma szikomorfák, mind leste a kábító kanyarulatokat, amik, akarod vagy sem, megindítanak, — a szeptember bemártotta mindkét újonnan felkent kezét, sárarany, sáfrányló, örvénylő hajába, szétlibbentette, és becézte és kuszáta a sűrű és mélysötét fürtöket, mint itt ez a rőt zsombék az alkonyatba. Ott az Eskü Völgy égisz ívén a szüvárvány aranca nancsozta! És tajtékabult ringlók, emájult szemei violázzal ösztökérték a vierzsókhhoz. Huss ó huss! — Mér ó mér? — Hááá! Nem tehetett róla, jaszom jugypörzsölte ja torkát, el kellett hogy felejtkezzen a fráterrel a férfiába, mosolyogva lehajolt és az ajkát, csókcsak a csókra és csipuzi csóka Anna-na-puzi szeplős homlokára. Te persze sikoltnál, de ő, ő visszafolyta a lélekzetét. De legalább két rőföt emelkedett a saját szemében. S góyalábon gángol gazóta is. Csókirgyógy volt ez, bohóságért balzsam. — Ó hát nem volt merész ez a pap! Hát nem volt huncut ez a Livvi? — De még ezelőtt két kamasz, cserkésznadrágban, Lugnaquilla két nemes szirtje átlábolt rajta, mikor még egy pirinyó pihéje se volt, hogy rejtse, annyi mélysége se, hogy egy könnyű kis kéreg-kenut csábítson, nem is beszélve valami duzzadó sörösdereglyéről. És még ezelőtt, — láde, léda, mikor még túl gyenge volt, hogy akár a legkönnyebb tündérlovast úsztassa, túl törékeny ahhoz is, hogy egy hattyútollal cicázzon, amikor még bilin ült a vén Kippure-hegy valamelyik nyúlványán, egy kutyus nyalogatta. De ami a legelsőbb, sőt ami a legrosszabb, a kis izgi-mozgi kisurrant az Ördög-szurdékból, egy hasadékon át, mikor dadája, a vén Sally mélyen aludt és fifi, fojfoj, mielőtt a sodrát megtalálta volna, átesett egy bukógáton és ott feküdt, szendergőzött mindenféle fekete esővíz pocstétában, kalimpált a lábával és kacagott, s közben egy egész falka someány lenézett rá, sanda szemekkel, pirulva. — Oh moncsak, folycsak, moncsak! Gondoom, amit tudsz. Nagyon jól tuom, amit gondosz! — Aha és közbe, te röfi, elszednéd a főköttöket és kimonókat, én meg had csinájam a koszos munkát a vén Veronika törölrongyaival! — Oh hogy a diaboló cibálja meg a zisherheictüdet. Hát ki nyütte és nyütte a bugyija szárát? — Melyik szárát? — Azt, amin a csörgők vannak. — No csak öblítsd ki és terítsd ki ott nálad. Hol is álltam meg? — Soha ne állj meg. Folytatólcsoj! Még nem tartasz ott. Mindmégvégvárom! Várom! Várom!

Na igen, mikor aztán betették a Humphry dolgát a Környül Legyetek Koldusok Szombasárnap Hétfújság Hetilapba (egyszeribe nem bánták beszennyezni a glacékesztyűiket, ebédutáni kérdés közben, ilyenekkel, hogy mutasd-csak-nekünk-is és ilyen na-mit-vesz-ki-belü-lekkel meg ilyen ha-nem-tetszene-már-olvasni-esetlegekkel), még a dér is disznózta, ami hamvasodó hajára hulldogált. Cc, ccc! Bárhova, bárhaha bementé és bármelyik csehóba bepottyantá, a citibe vagy a kültelken vagy a hozzáfüggő körzetekbe, a Rózsa és Korsóba, a Főnix pin-

cébe Powershoz, vagy a Hotel Judába, vagy bármerre lófráltál a vidéken a Latén Kaputól a kártyiélatorig, mindenütt ott találtad a Humphrey ikonját, fejjel lefelé a falra firkálva és minden uccagyerek az ő emberit csúfolta. És az az elázott hangú hóbörgés rúla az areopágba és a rettentő bung-bang, ahogy a gyülevész csürhe az üsddobjára verte. Megesküdt a rososztix kilenc szelére, hogy el simántja még minden bobolyájukat! A Szomorú Szűzre, Maria del Dámára! Elhatározta, hogy kitervel valamit, hogy csellel csallogjon ez a csínytevő, akihez hasonló még soha nem hallottál! — Mi az ördögöt csinált? Mondd el gyorsan! — Kerített egy batyúkat, egy sébi postazsákot, az egyik cseregyerekétől, a Postás Shauntól, aztán elvonult és kicsit tanulmányozta a cseppkönyveit, az öreg Mocsár Móricot, Casey Euklidesét és a Képes Divatot és kicsinosította magát, hogy bekapcsolódjék a maskaradéba. Ohó, kacari kuncori kuncorgó! Nem mondhatom el hoogy. Túl sikongós az egész, vigye el az ördög! Minnehé, minnehi, minnehá, minnehó! — De muszály, hogy elmondd, igazán muszáj! O' hadd halljam a mesét, hogyan csibeg-csobog, mint egy messzi dibeg-dobog, ami a borongásban libeg-lobog! Esküszöm, odaadnám cserébe a sanzámat, a mennyre, csak hallhassam az egészet. Minndenn szszó!

Itt a mesélő megszarolja a társát, hogy csak akkor beszél tovább, ha az kiveszi a kezéből a munkát.

Hát először is leengedte a haját és lecsurogtak a bokájáig az örvénylő kanyarok. Aztán anyaszült meztelen, besámpunozta magát gálavízzel, illatos pisztácia iszappal, fejjül és allúl, tetőtől talpig. Azután bekete a térde hajlatát, az öblöket és duzzasztókat és mólókat, pázsitfüvel és avarral tisztelte körül a karmazsin szigeteket és dúnákat mindenfelé a kis hasán. Mikor ez megvolt, koszorút font a hajára. Csomózgatta. Bogozgatta. Hinárból és kákából, vizisásból, békalencséből és a szomorúfűz elhullajtott gondjából. Azután elkészítette a karpereceit és a térdpereceit és a combpereceit kopogó kavicsokból, megkövült kagylókból, csörgő csigákból, zörgő zuzadékból és gyöngyházgyűrűcskékből. Mikor kész lett, egy bűvös amulett nyakláncnak, majd egy kevéske korom a kecses szemhéjára — Annuska Lutecsevics Pufflova! — és még egy csipet szín a palettáról az orcalmákra, epervöröstől extra-violettig és nyomban elszalasztotta két boudeloire lányát Őfő Bőségéhez, tisztelettel a nejétől és egy kéréssel, hogy nem engedné-e el egy mannökumra, hogy be kell hogy szóljon, és hogy egy gyertyát akar gyújtani Arroza-ban, vissza van egy spricc alatt. Azt üzeni nem fut el a hossza feléig se. Aztán, — aztán, amint az a tuskó hátat fordított, a postarisnyát a vállára kapta és kilépett a medréből Anna Livia s kagylóarccal ment.

Ezután hosszasan elmeséli az ajándékok kiosztását, majd végéhez kanyarodik a mese.

Nos hát tudod, vagy talán nem hallottad még, vagy még nem mondtam neked, minden fabulának megvan a fusselvéle és ez nem más mint az ember meg az asszony benne. Nézd, nézd sűrűbb lett a köd. A lehajló ágaim gyökeretvernek. — Fieluhr? — Filou! — Milyen kor is van most? — Nincs sokkal késő előtt. — Jaj a derekam, a derekam, a csipőő. El

kéne menjek Ach-les-Kinbe feredőzni. — Bing, bong! — a Harang. — Bang! — Teregessünk most itt? — Na fogd meg. — Flipp! — Én majd itt teregetek az én partomon, te meg teregess odaát, — Flapp! — Teregetek már. — Teregess. Hezd már hüösödni. — Szél is wind már. — Rá rakok egy pár követ a lepedőkre. — Mifelé van mind az a sok gyereke mondd? Az eltűnt országban, az eljövendő hatalomban, vagy az öreg dicsőségében? — Allelivium, allalluvium. Néhány itt, több többése, s még több elveszett az idegenbe. — Igen, hallottam, hogy a Shannonéknak valami gyöngye benősült egy családba Spanyolországba. — Nekem meséled ezt? — De igazán, hát nem hallottad ezt vagy özön-ször?

Így folyik, meglassulva a beszéd; az egyik asszony a leszálló sötétben kétszer is kísértetet lát, de a másik megnyugtatója. Tovább trécselnek teregetés közben.

Na mondd, azért furi egy öreg furincesz volt ez az Anna Livia, no nem? A koccibumbumjával? — S elég különös vén bonc volt ez a Kedves Koszos Koma, a cicifiuk és a titilányok mostohaapja. Mumutti vagy fafatti, de mindenhogy az ő bandájukból vagyunk mind. — Nem volt-e hét felesége, hogy feleséjék! S mindegyik asszonynak hét támasza, sminden támfának hét színe, s mindenik szín máskép sikoltott! — No menj! — Ne monj! — No de Szenmihálkor kivel hált? Akkor, akkor minden ami volt, szép volt. Tündorszátán! Idők özöne és boldog megújulás. És újra ugyanaz. Anna volt, Livia van, Plurabelle lesz. Az éjszak népe helyét adta a délszakénak, de hogy hány incesztertől származunk? Mindnyájan, külön-külön? Latintázd át nekem ezt, kegyes skolárom, a ti szanszkritsztetekből a mi együgyű kavár nyelvünkre: *Hircus Civis Eblanensis!* Bakkecske emlí voltak az öregnek, puhák, a lelencárvák számára. — Oh Uram! — Iker gyermekcséi keblének. — Uram segíts! — Hahó? — Mia? — Mint minden ember. — He? — Csicsergő sok kis lánya. — Kánya? —

Nem hallom a vizektől. A csacsogó vizektől. Tipegő egerek, sikongó denevér szouk. — Hahó! Nem mentél haza? — Miféle tata? — Nem hallom a kuviktól, a csobogó vizeknek. — Há! Zsivaj, segíts! Nem moccan a lábam. Olyan agg vagyok, mint ott az a szilfalomb. — Egy mesét Shemről vagy Shaunról? Mondd! Livia fiulánya mind. — Komor sólymok hallgatóznak. — Éj. — Éj. — Olyan nehéz vagyok, mint ott az a keő. — John vagy Shaun, mondd csak, ki ő? Kinek az eleven fia vagy lánya volt Shem és Shaun? — Most éj! — Namondd, namondd, namondd lomb! — Éj, éj! — Mondmesemond fáról vagy körül. A folyongó vizeknek, csirridecsörroda vizeknek. Partján. — Éj!

B Ū C S Ū

Ez a rövid részlet a könyv legvége. A hajnal közeledtét, az álomvalóság végét jelző motívumok után ALP búcsúját olvassuk. Ez a könyv kezdetbefutó vége. Mint mindenütt, ALP lény a Liffey folyóra vonatkozó konkrétumokkal összeszövődve jelenik meg: —

A ..borzasztó karmok.. két szikla, amelyek közvetlenül a Liffey torkolata előtt merednek a folyó fölé. A ..hideg, bolond, félelmetes apám... — az Óceán.

*

Az utolsó mondat — a könyv elején így folytatódik:
...szeretett útján a...

...folyósodrásnak, Éva és Ádám mellett elhaladva, a visszaáramlás kényelmes útján eljutunk Howth Castle and Environs-hoz.

Éva és Ádám ismét dublini vonatkozás (is) — egy templom a Liffey partján, ahol a folyó a város területére lép. (A fordító jegyzete.)

Nagy kék hálósobám, a levegő oly csendes, alig egy felhő. Békén csendben. Maradni csak örökre tudtam volna. Valami elvét minket. Először megsejtjük, azután elejtjük. És most csak essen az eső, ha úgy akarja. Gyengéden vagy erősen, ahogy tetszik. Akárhogy is, had essen, mert itt az időm. Megtettem ami tőlem tellett, mikor engedték. Azt gondolva mindig, ha én elmegyek, mindenki elmegy. Száz gond, tízesével a bajok és van valaki, aki értett engem? Egyetlen egy egy évezrednyi éjszakában? Egész életemben köztük éltem, de most meggyűlöltem őket. És elegendem van meleg kis trükkjeikből. És elegendem van közönséges hamis sürrögésükből. És mindezek a kapzsi áramok a kis lelkükből. És ez a lusta lucok, ahogy végigfolyik kelekótya testükön. Milyen kicsi ez mind. Azt hittem, a legnemesebb fogatokban parádéztok. De csak pokróc vagytok. Azt hittem, fenségesek vagytok mindenben, fertőben és fényben. De csak olyan kis jószág vagytok. Otthon! Az én népem nem afféle volt kiválasztott arra fenn ahogy én tudok. Minden vitéz, vacak és vak az ő vétkük. Földiboszorkányok. De nem! És összes vad táncaink sem, vad tombolásunk közben. Látom magamat közöttük allaniuvia pulchrabellen. Milyen szép volt a vad Amázia, mikor a másik mellem után kapott. És milyen bűvös-bájos a fennhéjázó Niluna, hogy legtitkosabb hajamból akart csenni. Mert így van ez, viharosak ők. Héjj, hó, hó, héjj! S a kiáltásaink zsvajja, míg nekifutunk, hogy elugorjunk a szabadságig. Miugyöngy, mondják, sose hallottunk a neved felől. Kéjjeresztem hát őket, tessék, és megelégettem mind. Magányosan a magam kedvén. A hibáikért. Megyek. Oh, keserű vég!. Elosonok, mielőtt felébrednek. Sose fognak látnim. Se tudnim. Se emlegetnim. Ósdi ez, az egész ósdi, és busdin és betegen visszamegyek hozzád, hideg apám, hideg bolond apám, hideg bolond félelmetes apám, míg közéről a pusztá nagysága és az ösztökérjei, az ösztökérjei és a gyönyöszörgése tengerisáros sósbeteggé tesz és suhullanak a karjaidba. Látom, ahogy felágaskodnak! Ments meg azoktól a borzasztó karmoktól. Még kettő. Egykettő több többlemény. Úgy. Avehullok. A leveleim elhullottak. Mind. De egy még megmaradt. Magamon tartom. Hogy emlékeztessen! Ltr! Oly lány ez a mi reggelünk. Igen, Vegyél fel a karodra, api, mint akkor a játékboltban. Ha meglátnám most, amint fehélesre tárt szárnyal, mintha Arkangyalszkból szállna én rám engem, szintünnék lehullok a lábaira, alázatosan,

gyalázatosan, hogy csak fel kéne mosni. Igen, pipém. Ott valami valahol. Először. A fű nem hű, a csalit csak csal. Oh bár! Egy sirály. Sirályok. Távoli kiáltok. Jön, messze. Itt vége. És minket. Fenn megént! Vedd. Simogágyd őt, rámemorolj. Végezerig. Jkk! A kulcsai. Vedd! El, egyedül, egy végső, szeretett útján a

Bíró Endre fordítása